

Cha mẹ sinh con, nuôi con lớn lên, ai cũng muốn chọn cho con một cái nghề có thể sống no đủ, những nghề mà người thiếp đi không ai nhọc nhằn, chỉ biết đến cha mẹ họ hàng.

Ngày hôm nay, hay là sinh nhật đầu tiên của đứa trẻ, cha mẹ có thể bày ra trước mắt trẻ một số vật dụng như, như cây kéo, tờ giấy, cây viết, cây bút... để xem trẻ thích món gì nhất thì cảm thấy coi như đó là xu hướng chọn nghề của nó đã có từ từ nay. Đây chỉ là chuyện vui chơi, xem như chuyện bói nghề, chứ không phải là chuyện đoán trước các nghề nghiệp. Vì nghề nghiệp, ngay cả thời xưa ở xóm làng Việt Nam cũng đã có hàng trăm, mà vật dụng quanh quẩn trong nhà đưa ra cho đứa trẻ thì có gì là hiếm. Vậy mà cũng có chuyện đúng, nếu thời đó mà đứa nào vẽ phôi cây bút hay cây liềm, rồi lớn lên đi theo Công Sơn! Cũng có nghề mà căn cứ vào tờ vẽ đoán nghề nghiệp cho người, nhưng cũng có lúc sai, khi nào một ông thợ vẽ vì vẽ một bức tranh ngày xưa đã phán rằng: “Không lẽ tôi đoán nhầm, số nàng là số ca kỹ chứ đâu phải là mệnh phu nhân!”

Thời phong kiến, người ta thu xếp nghề nghiệp vào trong bốn ngành: Sĩ Nông Công Thợ, mà các đầu Sĩ văn đầu xem là thợ, những nghề nông nghiệp văn là nghề chính trong dân gian: “Nhất Sĩ nhì Nông, nhất thợ nhì nông, nhất Nông nhì Sĩ” và dù Thợ công xếp chót trong bốn thang nghề nghiệp, người vẽ và người công nhân là “phiên công bất phú”. Ngày trước người ta không cho chọn nghề là quan trọng, phần lớn nghề nghiệp là cha truyền con nối, hay theo nghiệp tổ nghề nông, nghề rừng, nghề biển, nghề đúc đồng, mà kinh nghiệm được trao truyền và giảng dạy cho các thế hệ tiếp nối từ lúc này còn như đi theo cha ông. Có những nghề nghiệp của “gia truyền” như nghề thu hoạch, nghề chế biến, nghề bói toán, thậm chí đi cả với những nghề nghiệp của chút bí quyết vẽ nghề thu hoạch hay khéo tay như nghề đan thêu, làm bún, nghề chằm nón... Bí quyết của nghề thợ công được truyền dạy giữa họ hàng trong gia đình, đến bà con, không dạy cho người ngoài hay con gái, số khi lập gia đình truyền nghề cho chồng là người ngoài họ như người Trung Hoa văn thợ công chỉ thợ công. Do được điếm đó, chúng ta có những làng cùng làm một nghề và tên làng như

tiếp theo với nghề như làng mây tre Xuân Phúc, làng chiếu Nga Sơn, làng đúc đồng Đồi Bái, làng sắn Bát Trảng, làng tranh Đông Hồ, làng nón Phú Cam. Ở Quảng Nam, có làng Kim Bông nổi tiếng với nghề mộc chạm trổ truyền thống, nghề nấu đồ gốm, chạm trổ linh vật, thêu làng tiếp đi khắp miền miệt nước, đã góp phần xây dựng, tô vẽ những lăng tẩm, đền đài tại kinh đô Huế. Tay nghề giỏi không lo đói, “nhất nhật nghề, nhất thân vinh”, cái gì cũng biết chút chút kiểu “handy” thì người xưa chê là “nhieu nghề như cá trê đớp vô nghề!”

Làm nghề nào thì nghề đó, gọi là làm nghề là phải đương nhiên những các công việc sao là miễn là có: “Thật may ăn gì, thì ăn gì.”

Một nghề nghiệp được phân biệt rõ, thợ y và thợ. Thợ y thì ngồi trong văn phòng, áo quần bệnh bao là công nhân (white-collar worker), thợ thuy thì làm việc tay chân, làm lem là công nhân (blue-collar worker). Một đất nước có mức độ phát triển được công nhân công nhân xanh làm việc, tuy vậy nhiều người công nhân gia đình nay được công nhân thiêu xanh phải có cho đi dân vào làm thợ.

Ngày nay tiếp cận với nền văn minh, ít có người trẻ chọn nghề theo truyền thống gia đình mà tiếp chọn nghề cho bản thân mình, hoặc là theo sở thích, hoặc là chọn nghề nào kiếm ra tiền nhiều nhất để bù lại thời gian vất vả hoặc hành và món nợ đã vay mượn. Nhiều bạn trẻ chọn nghề theo sở thích nhưng lại thiếu kinh nghiệm và ít có khả năng trong nghề mình yêu thích nên bỏ nghề thôi. Chọn nghề theo nhu cầu của xã hội thì công nhân, đôi khi tiếp nghiệp thì thợ công nhân đã thay đổi.

Nhiều người chọn nghề căn cứ trên những cuộc trao đổi nghiên cứu hoặc nghiên cứu, không chỉ căn cứ trên khả năng, còn dựa trên nghiên cứu cá tính của bản thân. Một người nóng tính, bác sĩ không thích hợp với ngành ngoại giao hay nghề dạy học. Có nhiều người chọn giao tiếp với đám đông quần chúng, dành cho những người không khéo, trẻ nhút, nhưng cũng có người làm việc riêng rồi mới dành cho những người ít nói, thích cô độc. Một ngày nay thanh niên có tinh thần thực dụng hơn, có người thích nghề nhàn nhã, cũng có người thích làm nghề nhiều tiền, cũng có người thích làm nghề để có cái học hoặc xã hội và việc thay đổi tiếp tục nghề này sang nghề khác không còn là một chuyện gì phức tạp ghê gớm. Do đó chúng ta thấy có công nhân hợp tiếp nghiệp luật sư nhưng lại đi làm báo hay vào nghề ca nhạc, tiếp nghiệp kế toán lại mở dịch vụ photocopy, bác sĩ y khoa đi đầu hành mô hình franchise “hot wing” chuyên bán cánh gà chiên. Nghề gì miễn thấy vui, thoải mái mà không đến nỗi đói rách là được. Những công nhân hợp tôi và kẻ trên đầu xẩy ra trong công việc người Việt, đi đâu đó chọn nghề theo các bậc cha mẹ của chúng ta càng ngày càng thấy ép nghề, chọn nghề cho con là những quan niệm đã quá lỗi thời.

Trên đời có nhiều nghề có tiếp xúc oanh liệt nhưng cũng có nhiều nghề chọn ra nghề, nên

những thang xã hội và giai cấp thì ông đã đánh giá theo nghề nghiệp. Ông nói ta thì ông kêu rao đả o lý và tình yêu, nhưng có nhu cầu nghề suất đi vào nên phải bỏ coi rồi, mà cđ u h cũng chng h ăn gian, ăn l n, l a d i hay c p gi t c a ai. Dù che giấu lòng k th đ n đầu, thì ng i đ i v n xem “c trng” h n “c xanh”, “th y” h n “th”, ông bác sĩ h n ng i phu h t rác.

Tuy vậy nói về nghề, đi u nguy hi m nh t cho nhân loại v n là chuy n b n ng i ch n l m nghề, vì không có khả năng: “Làm th y thu c mà l m thì gi t m t ng i, làm th y đ a lý mà l m thì gi t m t h , làm chính tr mà l m thì gi t m t n c, làm văn hóa mà l m thì gi t c m t đ i.” Vi t Nam hi n nay đang có nhu cầu ng i c p cao đã ch n l m nghề cho nên văn hóa suy đ i, nhân tâm ly tán.

c p th p thì Bùi Ti n Dũng, m t tên đáng lý ra phải làm nghề cá đ thì đ c c t nh c làm đ n ch c t ng giám đ c uy quy n thu c B Giao Thông V n T i. Vũ M c Anh có khả năng làm nghề buôn l u ch tr i hay qua biên gi i l i ch n l m nghề ngo i giao, làm đ n bí th th nh t t i Tòa Đ i S Vi t Nam t i Nam Phi. Hi u tr ng tr ng THPT Vi t Lâm, t nh Hà Giang S m Đ c X ng, l ra phải làm nghề ma cô môi gi i mãi dâm đ a khách ăn huê h ng b n xe, thì l i ch n l m nghề giáo và đ c c t nh c lên làm hi u tr ng m t tr ng trung h c c a Xã H i Ch Nghĩa. Và t h i nh t, ngay t i Saigon, Kh ng Nh Mai, tr ng Trung H c Marie Curie, b n ch t dâm dăng, lý ra phải ch n nghề bia ôm hay gái làng ch i, nhan s c có v chi u thì làm nghề Tú Bà, l i đ c ngành giáo đ c cho ch n nghề d y th đ c, đ có thói quen m i r là ph t nam sinh b ng cách bóp chim (có nh ch p). Không bi t ng c l i, có nam giáo viên th đ c nào ph t n h c sinh b ng l i y không? N u có, trong cái xã h i rách b m, đ o lý suy đ i này, ch c cũng chng sao vì bi n pháp c a c p lãnh đ o giáo đ c ch là “yêu c u ng ng tr ng ph t nh th !” Có gì đâu, chuy n nh !

Đ t n c càng ngày càng đi vào tầm t i vì có nhu cầu k đã ch n l m nghề .